

მწყმოსი

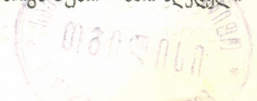

მე ვარ მწყმოსი ეფთილი: მწყმოსისან ეფთილმან სული თვისი დაჰქდღეს ცხოვართათვის. (იოან. 10—11).
ვმოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმედელი. ესრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. (ლუკ. 15—4).
მოველით ჩემდა ყოველი მასურალი და ტვირთ-მამიონი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

ვისი ბრალთა, რომ ჩვენი საღვთის უმეტესობა კიდევ ვერ გადაეჩნა სსვა-და-სსვა ამაო ბ მანე ჩვეულებათა აღსრულებას გარდაცვალებულების მოსწენების საქმეში?

ყველანი ვეცხებით მდაბიო ხალხს, ყველანი ეახილებთ და ვაუგებთ მათ, რომ იგინი ასრულებენ სსვა-და-სსვა ამაო მორწმუნებას და მანე ჩვეულებათა გარდაცვალებულების დასაფლავების და მათი სულის მოსწენების დროს, ამ დროს ჩვენს თავს კი არაფერს ვეუბნებით, სრულებით დამაშავეთ არა ვრახთ ჩვენ თავს იმაში, რომ ჩვენნი სულიერნი შეიღნი, ჩვენი მოწაფენი, ამისთანა საქრახ საქციელს ჩადიან. ვინ არ იცის, რომ ზოგიერთი

გლები საუკუნოდ ელიანდება გარდაცვალებულის სამსახურისათვის, მაგრამ ამ ელიდამ გარდაცვალებულის სულს გროში კაპეიკის არა ეჩინება რა. იმერეთში და გურია-სამეგრელოში (აღარაფერს ეთყევით აფხაზებს, სენებსა და ხეფურებზე) გარდაცვალების დღეს და შემდეგ წაიც უმეტესი ყურადღება აქვთ მიქცეული სმა-ჭამაზედ და ტირილის ცერემონიის აღსრულებაზე. წირვა-ლოცვის და ეკლესიური მოსწენების მოკლება ისე არ შეაწუხებთ მათ, როგორც მოზარდების უყოლობა. ბევრს ძლიერ მოსწონს, როდესაც ჩინებულნი საქლედლონი დაესწრობიან განსვენებაზე, მაგრამ იმითვის კი არა, რომ ისინი სწორევენ გარდაცვალებულის სულისათვის; არა, მოსწონთ მისთვის, რომ გამოტრიოლს დაამსგუწევენ! როდესაც გამოტრიოლზედ ზოგს ხუთი—ათი მღვდელი

ჰყავს მოპატივებული, ხშირად მათში ერთსაც არაიციან აწირიანებენ გარდაცვალებულისათვის.. ჩვენი მაღალი წოდების პირნი ხშირად მღვდელ-მთავარსაც მოიპატივებენ საწირავად, მაგრამ როგორ ასრულებენ წირვას? მღვდელ-მთავარი ეკლესიაში სწირავს და ამ წირვის დროს გარდაცვალებული სახლში ასევე და ათას ნაირ სულელურ ჩვეულებას ასრულებენ განსვენებულის გვაშუქ.. ეს არის წესი და რიგი? ეს არის გარდაცვალებულის პატივის ცემბა?..

ყველა ეს იმას ამჟღავნებს, რომ ხალხს არ ესმის და არ იცის, თუ რაში მღვდმარეობს გარდაცვალებულის პატივისცემა და მისი სულის სამსახური, არ იცის მან, თუ როგორ უნდა სრულდებოდეს გარდაცვალებულის სულის საქმის სამსახური და ამაში ვინ არის დამნაშავე? უნდა გამოვტყუდეთ, რომ ყველა ამაში მთავარსად ჩვენივე სამღვდლოება არის დამნაშავე. შეხედეთ ჩვენში მცხოვრებ ფრანგებს, სომეხებს და სხვათა, როგორ იქცევიან ივინი? ვის უნდა მივაწერათ ის, რომ ამ ხალხში ყველაფერს წესისა და ეკლესიის მოთხოვნილებებისამებრ ასრულებენ. რასაკვირველია, ეს უნდა მივაწერათ მათ სამღვდლოებას. ვინ აუხსნა და განუმარტა ჩვენ საზოგადოებას, განსაკუთრებით, მდიდრი ხალხს, რომ მესამე დღეს გარდაცვალებული უნდა დაასაფლავონ უსათოდ? ვინ განუმარტა და ვინ მოითხოვა მრველთაგან, რომ სულის მოხსენება უნდა სრულდებოდეს გარდაცვალებულამ უთოდ მცხრე, მეორმოცე, და და წლის თავზედ და არა მაშინ, როდესაც სუქა ცხვრებს იყიდის ჭირისუფალი ან ვახსნილდება? ვინ განუმარტა ჭირისუფალს, რომ მცხრე, მეორმოცე და წლის თავზედ მშუბრს და ცისკარზე თვითონ მოვიდეს და წანდილიც მოიტანოს მოხსენების შესასრულებლად? ვინ განუმარტა სხვა კიდევ მრავალი და ვინ მოითხოვა, რომ მრველს აღესრულებინა მოთხოვნილება ეკლესიისა და თავის მოძღვრისა?

მართალია, იყენენ ასში ერთი ორი, რომელნიც თავის ხმას აღიმალოდნენ და გაბედულად მოითხოვდნენ ხოლმე სამწყსოთაგან ყველა მათ ცუდ ამაო და მავნე ჩვეულებათა მოსპობას, მაგრამ ზოგიერთი მოძღვრები წინააღმდეგნი იყვნენ ხოლმე ამ ერთი-ორისა, ისინი ათასნაირად შიშობდნენ ამისთანა ცუდ და მავნე ჩვეულებათა მოსპობაზე თქმასა და ქადაგებას. როდესაც ხალხი ხედავდა, რომ უფროსი მღვდლები ამ ჩვეულების მოსპობაზე არა-

ფერს არ ამოხდნენ, მაშინ ერთსა და ორს არაიციან უგონებდა და, თუ მინცა და მინც დაიჯინებდა ვინმე, ღიღ უბედურებას წვევრებოდა..

მაგრამ დღეს, მაღლობა ღმერთს, დრო შეიცვალა. თან-და თან მრავალდებიან ნასწავლნი მღვდლები. დღეს არაიციან არ უნდა ეშინოდეს, რომ სიტყვა აღამალოოს და გაბედულად უთხრას თავის სამწყსოს: თუ ვინდა პატივის ცემა გარდაცვალებულისა, პატივ ცვი მას ეკლესიის განაონისა და რიგისამებრ და ის ათას ნაირი სულელური ჩვეულება და შენი დამაღარიბებელი წესები დასტოვე. რიგი და წესია გარდაცვალებული დამარხო მესამე დღეს და ასეც მოიქცეო, შენი ვალია, რომ სულის მოხსენების საქმე აღასრულო მესამე, მეცხრე და მეორმოცე დღეს და არა მაშინ, როდესაც ვახსნილდება. სულის მოხსენების საქმეს ვერ დააბრკოლებს ქრისტეს შობის, პეტრე-პავლობის და ოთხშაბათ-პარასკევის დარჩევი. გაბედულად შეუძლია ყველამ მოითხოვოს სამწყსოთაგან წესის და რიგის დაცვა ხალხის საკეთილდღეოდ და სასარგებლოდ.

გაუხიზლით, გამხნველით, ჩვენო ახალგაზრდა თანამოძმენო! ნადავგ გქონდესთ სახეში თქვენი სამწყსოს ქვეყნიური კეთილცხოვრება და ზეციური მათი სულის ცხოვრება.

დგმ. დ. დამაშვიძე.

ქართლ-კახეთის ეპარქიის მთელი სამღვდლოების დეპუტატების კრებისა გამო ქ. თბილისში ოქტომბრის 8—14-დღე.

(გაგრძელება *)

11 ოქტომბერს, დილის 9 საათზე, გაიხსნა კრება. ზოგიერთმა დეპუტატებმა წინა დღით წარმოთქმულ მოსაზრებათა დასამატებლად განაცხადეს, რომ ეკლესიებთან წიგნთ-საცემების ვახსნა და ქადაგებითი სიტყვა მხოლოდ მაშინ მოიტანოს მოსალოდნელის სარგებლობას, თუ სასულიერო მთავრობა განკარგულებას მოახდენს, რომ კვირა-უქმე დღეებში უდა-

) ის. მწყემსის მე-21 № 1893 წ.

კეტლო იქნენ ლუქნები, სადაც ამ დღეებში ხალხი უფრო სიამოვნებით და ხალისით მიდის, ვინც ლეთის ტაძრებში წირვა-ლოცვის მოსახმენად.

დგკ. დ. დამაშაქე, ეს კითხვა ძლიერ დიდი და საყურადღებოა. რომ კვირა-დღესასწაულ დღეებში შეიძლებაღეს ლუქნების დაკეტვა, ეს ძლიერ კარგი და სასიხარულო იქნებოდა, მაგრამ, სამწუხაროდ, უძედღურება ის არის, რომ ჩვენ ჩვენი დაღვნილობით არ შეგვიძლია ამის მოხდენა. მართალია, სამღვდლოებას ურჩევნებ იქადაგონ, ასწავლონ სამრევლოთ, რომ მათში მოისპოს მთვარალობა, მაგრამ სანამდის ჩვენში ასე ბლომაღდ იქნებიან სასმელების ლუქნები, რაც უნდა შეჭრემტყველურად იქადაგონ და ასწავლონ ხალხს მღვდლებმა, ისინი ვერას მოახერხებენ. დღეს მრავალს ადგილს დგება საზოგადოება, რომლის მიზანს შეადგენს ხალხში მთვარალობის მოსპობა, მაგრამ ამ საზოგადოებათა ზოგიერთი წევრის შემხედვარე, არა ვფიქრობ, რომ ამ საზოგადოებათა ეს ბოროტება მოსპონ ხალხში. არა, ხალხში მთვარალობის მოსაპომაღ საჭიროა სულ სხვა ზომები.

წვეტ. თბაღ. სასუჯ. სემანან. ანქ. სუანფაძე ნება მომეცით მეც, მამ. დებუტატნო, წარმოვსთქვა რამდენიმე სიტყვა არა ისე, როგორც სემინარიის რექტორმა, არამედ როგორც ერთმა თქვენმა თანამოძემე, რომელიც მზად ვარ დახმარება ვაუწოო თქვენ საზოგადო საქმესაც, ვაგიზიაროთ თქვენ ზოგიერთი ჩემი გამოცდილება და დაკვირება. ცხოვრებაში მე არა ერთჯის შემიწინააღმდეგე, რომ ერთ ტაძარში რამოდენიმე მღვდელია მწირველი. მრევლნი ცდილობენ რაიმე ჭბთ შეიტყონ წინდაწინ. მათში რომელი სწირავს რომელიმე დღეს და ან რომელი იტყვის ქადაგებას. ერთი მღვდლის წირვაზე და ქადაგებაზე ბევრი მლოცველები დაიარებიან, ხოლო მეორეს წირვაზე და ქადაგებაზე თითქმის სულ არაიწინ დადის. ასეც მოხდება ხოლმე: მღვდელი სწირავს თავის სამრევლოში, ეკლესია მთლად საესედა ხალხით; ერთკათ, ეს მღვდელი გარდაიცვალა, ან იგი სხვა სამრევლოში დაინიშნა, მის ადგილზე ინიშნება ახალი სულიერი მწყემსი ზმირათ უფრო განათლებული თავის წინამოადგილზეც, მაგრამ ეკლესიაში ძლიერ ცოტა ხალხი დადის წირვა-ლოცვის მოსახმენად. ზამთრობით ზოგი მღვდელი ზის სახლში და მოწყენილია, მეორე კითხულობს წიგნებს და ვარ-

ჯიშდება, ზოგი მოუთმენლად ელის ვახანსულს, რომ თავისი მწვენიერი ცხენებით გაისვიროს სამრევლოში და მრევლთან გაატაროს დრო. ერისკაცურად, და სრულიად ათეწყდება, რომ მისი მოვალეობა ითხოვს მისგან სულ სხვა ცხოვრებას და მოღვაწეობას.

შემდეგ მ. რექტორმა მოიხსენა ისიც, თუ ზოგიერთი მლოცველები როგორ დაიარებიან ათონზე და სხვა წმიდა ადგილებში, შემდეგ, როცა სოფლად ბრუნდებიან, თავიანთი გაზვადებული საუბრებით წმ. ადგილების შესახებ, სულ გზა-კვალს უბნევენ მღაბით ხალხს. საზოგადოდ მ. რექტორმა ბევრი მაგალითები მოიყვანა ამის შესახებ, რომ ეკლესიის მღვდლებს ბევრი სასარგებლო საქმის ვაცეობა შეუძლიათ თავიანთ სამრევლოებში, თუ კი მოინდომებენ და თავის ვალენით ყურადღებას მიუქცევენ სამრევლოებისა და მამა-შვილური განწყობილება ექნებათ სამრევლოებთან. რაც ესთქვი, ყოველივე ეს შეცნება რუსეთის სამღვდლოებას და საზოგადოებას. კრებამ ხანგრძლივი მოლაპარაკების შემდეგ ერთხმად დაადგინა:

დაეკლესიის ყველა ეკლესიების წინამძღვრებს დაარსონ ტაძრებთან წიგნთ-საკვებები ეკლესიის საშუალებით, იხმარონ რა ამ საქმისათვის ეკლესიის შემოსავლისაგან 1—50 მანეთამდე. წიგნთ-საკვებისათვის უნდა მოპოვებულ იქნეს ის წიგნები, რომელიც ნება დართულია უწმიდესი სინოდისაგან ხალხის საკითხავად, ვთხოვოს მის მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობას, საქართველოს ექსარქოსს, მიანდას სასულიერო-ზნეობრივი წიგნების კატალოგის შედგენა, რომელიც დაბეჭდილია ქართულს და სხვა ენებზე ქართველებისა და ბერძენთათვის. ღარიბ ეკლესიებს შეუძლიათ სთხოვონ მათ მეთუფებას, რომ წიგნების მოსაპოვებლად ამ ეკლესიებს ფულები ასესხონ ერთდროებითად უფრო შეძლებულმა ეკლესიებმა. კრება საჭიროდ ჩედავს ვახინსას ქ. თბილისში საზოგადო საწყობი წიგნებისა, ხატებისა, ეკლესიის მართულობისა და შესამოსლებისა. ამისათვის სამღვდლოების კრება ნიშნავს განსაკუთრებითი კომიტეტს შემდეგ პირთაგან: დეკანოზების გ. პეტრიციის, დ. ლამბაშიძის, მღვდელთა ტყემალაძის, შოშიციის, ცინცაძის, თოთიბაძის და მასწავლებლების თ. გორდანია, დობრონრავერის და საძაველოისაგან, რომ ამ პირებმა შეიმუშაონ ის წესი, თუ როგორ უნდა იმოქმედოს ამ საწყობმა. საწყობის გასახსენ-

ლად საქირო ფულები მოიბოკოს ერთდროებითად ეკლესიებზე, ეკლესიაზე ორ-ორი მ.

შემდეგ თავმჯდომარემ კრებას მოახსენა მათი მეუღეების, საქართველოს ექსარხოსის წინადადება შესახებ ყოველ საბლალაოჩინო მახრაში საბლალაოჩინო რჩევის დანიშნისა, რომლის თავმჯდომარედ უნდა იყოს თვითონ ბლალაოჩინი და 2 წევრი, 1 თვითონ ბლალაოჩინის თანაშემწე და მეორედ სამღვდლოების მოძღვართ-მოძღვარი.

დგ. ღ. დამასაძე. მათი მეუღეების ეს წინადადება ჩვენში ახალია, რუსეთში, დიდი ხანია, არსებობს საბლალაოჩინო რჩევები და ეკუა არ არის, რომ ეს რჩევები დიდ სარგებლობას მოუტანენ სამღვდლოებს. ზოგიერთი საქმეების გადაწყვეტის დროს, რომელიც ზოგადად აღიბრება ხოლმე ეკლესიის კრებულის ზოგიერთ წევრთა შორის. დიღის ხნიღამ სასურველი იყო, რომ ჩვენ შიაც დანიშნულიყო ასეთი რჩევები. ფრიაღ სასურველია, რომ ამისთანა რჩევები დაარსდეს საქსარხოსოსის სხვა ევარკიებშიაც გარდა ქართლ-კახეთისა. მაგრამ ჩემის აზრით ბლალაოჩინის თანაშემწე არ უნდა იქმნეს ამ რჩევის წევრად, რადგან ის ყოველთვის ბლალაოჩინთან ერთად მოქმედებს და ხან მის თანამღვდობასაც ასრულებს.

მთელმა კრებამ ერთხმად მიიღო მათი მეუღეების, საქართველოს ექსარხოსის წინადადება, ვინაღდან ბეერი საქმეები ჩნდება კრებულის წევრთა შორის, რომელთა ვასარჩევად და გარდასაწყვეტად ეკლესიის კრებულნი იძულებულნი ხდებიან მიმართონ ევარკიის მთავრობას და დაადგინა: დაარსდეს საბლალაოჩინო რჩევები ბლალაოჩინებია თავმჯდომარეობით და ორი სამღვდლო პირისგან, რომელნიც ყოველთვის უნდა არჩეულ იქმნენ სავი წლით თვითონ სამღვდლოებისგან.

შემდეგ ხანგრძლივი ბასი გამოიწვია სამღვდლოებაში ზოგიერთმა კითხვებმა სამრევლო ეკლესიების სამღვდლო მოსამსახურეთა მოველოების აღსრულების შესახებ. აგრეთვე აღიძრა კითხვა, თუ ხად უნდა ინახებოდეს წმ. ზიარება ავადყოფათთვის და ან როგორ უნდა აწარმოვონ საეკლესიო ქონება და სხვა.

დგ. მღვ. გამყეკელოვი. ზოგიერთი მღვდლები ძლიერ მოშორებით სჯობავენ თვითონ ეკლესიიდან და ღამით, როცა უძახიან მღვდლებს ავით-

მყოფის საზიარებლად, ძლიერ გასაჭირია ეკლესიაში წახელა. ან ხანდისხან, როცა მღვდელი ღლით მიღის ავითყოფის საზიარებლად, არამც თუ თავის ეკლესიაში ევლარ ასწრებს მისელებს წმ. ზიარების შესახებ, არამედ თავის სახლშიაც ევლარ ბრუნდება. რა უნდა უყოს ამ შემთხვევაში მღვდელმა წმიდა ზიარებას?

ერთი დგუბტატი. ჩემს სამრევლოში ეხლა შენდება ეკლესია და საღ შეინახო წმ. ზიარება ავითყოფათათვის? თითოეულმა ჩვენგანმა იცის და ესმის, რომ წმ. ზიარება უნდა ინახებოდეს ეკლესიაში, მაგრამ ზოგიერთი ჩვენგანი იძულებულია ეს წმიდა ნაწილები შეინახოს თავის სახლში ხატის წინ.

სამღვდლოების კრებამ დაადგინა: რადგან ზოგიერთ ადგილობით ჰარობათა გამო ავითყოფათათვის წმ. ზიარების შენახვა ტაძრებში ყოველთვის შესაძლებელი არ არის, ეთხოვოს მათ მალღ ყოველად უსამღვდლოებსობას, საქართველოს ექსარხოსს, ნება მისცეს იმ მღვდლებს, რომლებიც ეკლესიებიდან და სამრევლოდან მოშორებით სცხოვრებენ, როგორც მაგალ. თუშეთში, ხვესურეთში და სხვა ადგილებში, ავითყოფათათვის წმ. ზიარება შეინახონ მღვდლებმა თვითონ სახლებში ხატის წინ.

ხედავოკივის ისტორიიდან

ბავშვების აღზრდა რომში

(გაგრძელება *)

რომაელნი აღიუბუნენ ბერძნული ენის შეწყობით სწავლა-ცოდნით; შემდეგ ეს სწავლა-ცოდნა მათ ღეღა ენის დახმარებით სამშობლო ნიაღაზედ გადმონერგეს. ბავშვებს ბერძნულს ენასთან ერთად ესწავლიდნენ რომაულსაც (ლათინურს). გამომჩნდნენ მწერლები, რომელიც ლათინურს ენაზედ სწერდნენ და თავის ნაწერებს ხალხში ავრცელებდნენ. ვარრონმა

*) იხ. «მწვეში» № 17 1893 წ.

დაწერა გამოკვლევა ლათინური ენის შესახებ და უილიამ კეისარმა—ლათინური გრამმატიკა. იმართებოდნენ ლიტერატურული საღამოები სამშობლო ენაზედ,—აქ კითხულობდნენ ლათინურს ნაწერებს და ამბობდნენ ამავე ენაზედ სიტყვებსა. ციციერომა დიდმა ენა ასეთი საღამოების ზედ-გაელენის ქვეშ შეიყარა. ახლა და მისა დაარსებულ იქმნენ ისეთი სასწავლებლები, რომლებშიაც ახალთაობა იღებდა ეროვნულს განათლებას. ამ სასწავლებლებში ასწავლიდნენ გიმნასტიკას, ცურაობას, სიმღერას—შეერთებულს ცეკვასთან. ასეთს სიმღერა-ცეკვას ჩინებული რომელები ეუღლის თვალთი უცქეროდნენ; მაგალ. შესანიშნავს სციპიონ აფრიკანელს და ციციროს არ მასწონდათ ცეკვა-თამაშობანი ახალთაობისა. სციპიონი ამბობს: «ჩვენის ღიღ-კაციობის გაყებს და ქალებს სხვა და სხვა ფუქს და უზნეო ხელოვნებებს ასწავლიან: ისინი დაიარებიან მოცეკვავე, მემუსიკე და მომღერალ პირებთან ერთად მსახიობთა სკოლებში, ერთს საცეკვაო სკოლაში სამასი ფეი და ქალი ენახე და მათს რიცხვში ერთი თორმეტის წლის ყმაწვილი ისეთს ცეკვას უფილდა, რომელიც არ შეეფერებოდა არც უკანასკნელს სრმას!» სკოლების რიცხვი თან და-თან გამრავლდა პირველს საუფუნეში ქრისტემდის, სწავლა ერცელდებოდა სკოლების შემწეობით, მაგრამ ზნეობითი ხრწნილება საზოგადოებისა ძლიერ ღრმად იღვამდა ფესვსა. სწავლა-განათლება რომაელთა არ იყო ადგილობრივი, ეროვნული; ის იყო აღმოცენებული უცხო ნიდაგზედ. ამიტომ მან ვერ გაიდგა ძირი ხალხის სულსა და გულში, ვერ იმოქმედა საკეთილად მის ბუნებაზედ. ხასიათის სიძუტეც ფასი აღარ ეღო. ყველა ესწრაფებოდა ფუფუნებისა და ნაყოიანებისადმი. ზნეობით სიწამბდრეს რომი დაღუპვის გუტრძეულისკენ მიჰყავდა.

მაგრამ ის წესწყობილება, რომელიც ამ დროს არსებობდა რომაულს სკოლებში, ვაღეცა საშუალ საუფუნოებს და დიდს ხანს ითვლებოდა საუკეთესო წესწყობილებად.

სკოლების რიცხვი განსაკუთრებით გამრავლდა იკ-დაათის წლის წინ ქრისტემდს. რომის მთავრობას სურდა აღედგინა ზნეობა ხალხისა სკოლების გამრავლების შემწეობით, მაგრამ მიხანს კი ვერ მიადწია... რას ვააწყობს იქ სკოლა, სადაც ოჯახთა ზნეობით დაკემული? დაკემულს ოჯახს და საზოგადოებაში

ტრიალით ბავშვი სუნთქავს ზნაობით საცხე ჰაერის ზნეობითი სიწამბდრისა და სკოლის საკეთილო გავლენას ძნელად-და ემარჩილებს. მართლაც ეს დრო იყო ის დრო, როდესაც შესანიშნავი ისტორიკოსის დრეგ-პერის თქმით: «რომში სარწმუნოება მოკვდა და ზნეობა გაქაბა»—ოჯახი ხელს არ უწყობდა სკოლას და მართლა სკოლა რას ვახდებოდა? ტაციტი ამბობს: «რომაელთა ბავშვები მიტრქალებიან ბერძენების რიტორებთან, რომელნიც არა თუ მართა უტოლინარნი, არამედ ზნეობით გაფუჭებულნიც არიან»—ბერნგარდი ამბობს: «დედის თვალთ წინ აღარ იზრდებოდა ბავშვი, არამედ მას აბარებდნენ მონას, რომელიც რუენიდა ყრმას ზნეობითა». სატარიკოსი იუვენალე ამბობს: «მშობლები ბავშვებს სამარცხენოა საქციელს ასწავლიან... ჩვენ უნდა ვცდილობდეთ კეთილი შეილი აღვზარდოთ... ამისდა მიუხედავად ბავშვებს მამები ასწავლიან ძუნწობას, ანგარებს. მშობლები სჩივიან, საზოგადოება ზნეობით გაიხრწნაო და არ იციან, რომ ამ ვახრწნილებს დასაწყისი თვით მათ-შივე იმალება» ე. ი. არ იციან, რომ ცული აღზრდაა მიზნუი საზოგადოების ზნეობითი დაკემისა და გაღუჭიარებისა.

სკოლებში სასტიკი წერთნილება იყო წყველით ცემა არ იყო აღკრძალული. უფროს ერთი მასწავლებლებისა სრულად არ იყო მომზადებული აღსასრულელოდ თვისის მიმე, რთული, მაგრამ წმიდა მოვალეობისა, არ ესმოდა სწავლა-აღზრდის საქმე. ბერესიუსის მასწავლებლობა იყო არსებობის სახსარი.

როდესაც რომში დაეცა ძველი ხასიათი სწავლება-აღზრდისა, გამაზნდნენ ისეთი პირნი, რომელნიც სცილიობდნენ ეს ხასიათი გაყუმჯობესებით. ასეთს პირებში შესანიშნავი არიან: კატანი, ციცირონი, კვინტილიანი, პლუტარხი და სენეკა, რომელთ პედაგოგური მოსაზრებანი ძვირფასს ვანძს შედგენენ პედაგოგის ისტორიისთვის.

ილ. ფერაძე.

მასუსად უსახელო წერილის ავტორს.*)

უველამ იცის, ვინც კი ავირდება აწინდელ მდგომარეობას ჩვენის ყოფა-ცხოვრებისას, რომ სწავლის სურვილი ჩვენში დღე-დღეწეუად მატულობს. ეს სურვილი უველას ძვალსა და წმინდობაში აქვს გამოჯადოვანი. უველამ იცის დღეს, რომ ჩვენის აწინდელის, თუ მომავლის ბედნიერების უმთავრესი სახსარი, უპირველესი საშუალება, ნამდვილი და ჭეშმარიტი გზა. ჩვენის კეთილდღეობისა არის სწავლა. ისიც ვიცით, რომ სწავლა-განათლების მიღების სურვილი იმერეთის მხარეში უფრო ძრიელია, ვიდრე ქართლ-კახეთში.

ვისთვის და რისთვის ბრძანებენ ამას ბბ. ჭარბას და მიქაქე? ვინ სთქვა, რომ სწავლა საზარალაა და კიდეს არ გამოადგება? ვინ ამბობდა, რომ სწავლის სურვილი ქართლ-კახეთისკენ უმეტესად შეშინებულია?

იმერეთის სკოლები სავსეა ემაწვილებითა; მიუვადი მსურველთაგანი რჩება სკოლებში ბიურავალი ადგილის უმეტონებლობის გამო. ეს ზოგადი მოსაზრება შეიძლება ესთქვათ განსაკუთრებით სამეგრელოზედაც. აქაური სამეგრელო სკოლები სავსეა მოსწავლე ბავშვებითა; აქაური სამინისტრო სკოლებში თავისუფალი ადგილი მსურველ მოსწავლეთათვის აღარ არის; აქაური სასულიერო სასწავლებელი, რომელიც

*) მქელი წარმოსადგენა, რომ თუ ვინმე რამეში კანონიერად ამხილეს და გაუსწორეს, მან მასუსი ან გასრეს ამხილებულს, რაც უნდა კანონიერ იყოს ეს მხილება. ხშირად მასუსის გამოქვთა მისი დარდა ან აქვსთ, მართალია მათი მასუსი თუ არა. დაწერს მასუსს და იმისთანა საგნებში გამოამრლებს თავს, რომელშიც მასსარგინარ ამტუნებდა! სწორედ ამკარა წერილია ბბ. ჭარბას და მიქამისკან გამოგზავნილი წერილი სახასუსოდ მთგან ახლასენავში სამაგალითო სამრველო სკოლის გახსნის შესახებ. რამე ცხადთ დავანახვით შეითხველს ისა, რომ ბბ. მიქამისა და ჭარბას მასუსი სრულებით ვერ არღვევს მათზედ შეტანილ ბრალს, ჩვენ დავბეჭდავთ მათ მასუსს და თითოეულ მუსზე მეგრეთ მასუსს.

რედაქტორი.

არის ერთად ერთი სასწავლებელი სამეგრელოების და სავრო წოდების პირთა მოთხოვნილების დაბაგაყოფილებელ საფუძველზედ დაფუძნებული და რომელიც, ცოტად თუ ბევრად, მართლაც თავის დანიშნულებას ასრულებს; სრულიად ვერ აკმაყოფილებს უველა მოთხოვნილების სურვილსა ადგილობრის უმეტონებლობის გამო. ჩვენ გამოცდილებით ვიცით, რომ ყოველ წელიც მისაღებ ეგზამენების შემდეგ 80—100 მოთხოვნილთაგან სასწავლებელი შედის 40—45 მხოვნილი; დანარჩენნი მხოვნი და პატრონი უსაწყობისა დიდის მწუსარებით და თავლ-ცრემლიან ბრუნდებიან თავიანთ სახლში. ეს მოვლენა დასაფიქრებდა უველას, ვისაც, ცოტათ თუ ბევრათ, მესტყავა გული საშობალო მხარეს კეთილდღეობისადმი. ამ გარემოებამ დაბადა ჩვენში აზრი ახალ-სენავში სამაგალითო სამრველო სკოლის გახსნისა.

აქ, სადაც ოთხი და სამი მანტ მარხის ოთხ-კლასიანი სასულიერო სასწავლებელი უნდა იყოს, თუ ერთის მეტს არ გახსნიან, ორსი სამრველო სკოლის ლაგას თუ სამოდის მეტს არ გახსნიან, რასკვირვება, შევლა მოთხოვნილების მიღება არ შეიძლება. რატომ არ ენდობან შეველა სამრველოებში სკოლის დაარსებას? თქვენ სამაგალითო სკოლა ენა შეველს დააკვაოფილებს?

ჩვენ ეს აზრი განვხორციელებთ ყოველად სამეგრელო გურია-სამეგრელოს ევისკოპოზის გრიგორის ნებართვითა და ლოცვა-კურთხევით. გავხსნით სკოლა, სადაც დღეს 25 მავირდია და სადაც მასწავლებლად არის ყოველად სამეგრელოსკვე დანიშვნი ბ. ნადარეიშვილი. სკოლა ექვემდებარება სასპარქიო სამეგრელო სკოლების სამოსწავლო საბჭოს.

კეთილი და პატიოსანი. თუ ეპარქიის სამსწავლებლო საბჭოს ექვემდებარება და ის განაგებს ამ სასწავლებლის საქმეს, თქვენ რიდასი მკენისა და გამოცხადებ?

ჩვენ გვქონდა სახეში მეორე მიზანიც ამ სკოლის გახსნის დროს. ეს მიზანი ყოველად სამეგრელო გრიგოლის ძრიელი მიუწინა და სინერული მოგვაყვანა. ეს მიზანი არის ამ სკოლაშივე სამეგრელო სკოლების მასწავლებლობის მსურველ-

თა მომზადებაც. აწინდელი მდგომარეობა სამრევლო სკოლებისა გურია-სამეგრელოის ეპარქიაში დიდხანს უკეთესია ადრინდელზედ. ყოველად სამეგრელო გრიგოლს და ეპარქიალური სამოსწავლო საბჭოს ამ სკოლებზე ზრუნვამ იქონია კარგი გავლენა და ამ სკოლების საქმე წინ წასწია. მაგრამ უნებელია, რომ ეს სკოლები უკეთეს მდგომარეობაში იქნებოდნენ დედეს, რომ უფრო მომზადებულნი მასწავლებელი ჰყოლიოდათ. ამ სკოლებში მასწავლებლად არიან უმეტესად ისეთი პირნი, რომელთაც მართლ სასულიერო სასწავლებლებში აქვთ სწავლა შესრულებული. სას. სასწავლებელი, როგორც ყველამ იცის, მცირეოდენ ტეორეტიულ სწავლასთან, თითქმის, არას აძლევს მათში კურს შესრულებულებს პრაქტიკულს მასწავლებლობის ასპარეზზედ სამოქმედოთ. იმ ყმაწვილებს, რომელთაც დაუსრულებიათ სასულ. სასწავლებული და რომელთაც აქვთ სურვილი, რომ ცოლად რამე მაინც გააყოთან, რითვე მაინც სარგებლობა მოუტანონ თავის ერსა, მაგად. ბავშვების სწავლითა და აღზრდითა, ვერას ახერხებენ, რადგანაც მოუმზადებულნი არიან ამ საქმისათვის. იხილეთ ინიშნებოდა, ყველა სუსტად იყო მომზადებული თავის საქმისათვის. ამ ვარემოებამაც გამოიწვია ხსენებული სკოლის დაარსება, მართალია, უწინ სასულ. სასწავლებლის მოსამზადებელ კლასებში 10—15 დღე კურს უგდებდნენ სამრევლო სკოლებში ახლად განწყობულნი მასწავლებლნი და ამანორად ცოტას მაინც იწვევოდნენ სწავლების საქმეს, მაგრამ მართლ უწრას გვებით ბევრს ვერას შეისწავლიდნენ. თანაც ამ მოსამზადებელ კლასებში მართლ ერთს განუყოფილებასთან იწვევოდნენ ისინი სწავლების წესებსა, ხოლო დაარსებულ სკოლაში უნდა ასწავლონ სამ განუყოფილებას იმ საფუძველით, რომ სამრევლო სკოლებში ამნაირ ბავშვებთან ექმნებათ საქმე. აი მოსაზრება და მიზანი ამ სკოლის დაარსებისა.

სწორედ ეკანთა მოსაზრება გახლავთ, ბავშვებს რომ სამი თუხანი გადსხდებინა იმისათვის, რომ მასწავლებელი გაწვინდეს, ეს არც ერთ განზრახვას უკავშირდება და რა გიშლისთ ესევე ანჭრულთ სამწყვლო

სკოლებში? განა სამი განუყოფილება არ არის სამწყვლო სკოლებში?

მართალია, ყოველი ახალი საქმე პირველად უნაკლო არ იქნება. ყოველი კეთილი მიზნით დაწყებული ახალი საქმე თანაგრძობის დირსი უნდა იყოს. კარგს ყველას თანაგრძობის, ცუდს არა. მაგრამ გვიგვირს კი, რომ იმ ვაჟ-ბატონს, რომელიც ახალ-სენაკივად ამ სკოლაზე იწერება, არც კი შემოუხედნია ჩვენს სკოლაში, რომ გავყო მინაური მდგომარეობა სკოლისა, მისი სიავ-კარგე, რომ მისი მსჯელობას საბაბი რამ ჰქონოდა და იცერ სასულად არ გაეხდა ეს წმიდა-წმიდათა სახლის განათლებისა. ზოგი კაცი შურის თვლით და კილვითა შენედავს ყოველს საქმეს, რომელიც მისგან არ არის დაწყებული. არიან ისეთი ვაჟ-ბატონები, რომელნიც ბ ა ნ ქ ი ა თა მათობაში და კავილერობაში ფარფაშით ემსწილობის სისხლს იშრობენ იმის მაგიერ, რომ მცირე რამ გააკეთონ ქვეყნისა და მამულის სასარგებლო თავინთ სალუკა-პურთა სამსახურის გარეშე.

ყოველი კეთილი საქმე თანასაგმნობა ყველასგან, მაგრამ რული მიზნით თუ არის დაწყებული, მაშინ ყველასგან განსაჯებია. ვის მოსწონს ბანქოს მითამაშები? სრულად ანჯაი. ეს მართლ სატყვის საბაქოლ არის თქმული.

შემორე მოხსენებული წერილი საგვსა ცილის წამებოთა, მაგრამ ჩვენ ყველაზედ პასუხის მიცემას საჭიროდ არა ვერაქვთ, რადგანაც თვით დედა აზერი, მიმართულებას და კილო სტატიისა ამკარად ამტკიცებს მისი ავტორის სასულე მიმართულებას. მხოლოდ ჭეშმარიტების აღსადგენად საჭიროდ მიგვაჩნია ორიოდე სიტყვა ვსთქვათ საზოგადოების წინაშე.

მორღობის აქლამ უნდა დაეწყეთ მასუხი და რაც აქნობამდის არის დაწერილი, ამაოდ არის ნათქვამი. ახ განხათ, როგორ აღადგინო ჭეშმარიტებას...

სწავლის ფუფი სკოლაში არის დაწყებული საბჭოს მიერ თითო ბავშვისაგან მძელებისა და ვგარად, მაგრამ არა უძეტეს 30 მანეთისა წელიწადში. რაბოლნი და უჭირის უფლონი უსასყიდლოდ სწავლობენ. ესრე-

თნი ჯერ 7 არის. 30 მ. გამოიღებს მართლ შედგებულნი, რომელსაც უნდა განსაკუთრებულადაც სწავლება სადმე სასწავლებელში მისაღებად. სას. სასწ. 1-ლი მოსამზ. კლასში სწავლის ფული 30 მ. და რადგან არა ნაკლები სწავლია ამ სკოლაშიაც (სადამოსაც არის სწავლია), ამიტომ პირველივე ეს გვექონდა სახეში, მაგრამ მერე გარემოებათა მიხედვით და საბჭოს წინადადებით ეს გამოცვალეთ და გადასახადი დახვეწეთ შედეგებისადაგვარად.

ამ სიტუაქში აჩვენებენ სკოლის დირექტორს ან ანს. თუ 30 მ. ხანჯიანება სამრეკლო სკოლაში მოსწავლეს, სწავლით კარგი სამაგალითო სკოლა ფიქვალა? ბ. ჭარბია და მიჭიმე ბმწიგებენ, რომ საღამომობითაც ვსწავლით შევარდნასო. ნეტავი ვერნობა. ეხლახანთ სომ არ გამოცემულა ამისთანა სასწავლებლის პროგრამა? ჭკვებს, თქვენ ბავშვებს ამზადებთ სხვა სასწავლებლებში მისაღებათ. თუ ასეა და რისთვის ამზადებთ ბავშვებს, რადგან ყველა სასწავლებლებს მოსამზადებელი კლასები აქვს და თვითონ ამზადებენ მალე კლასებისათვის მოწოდებებს? ან გეჭვრათ, რომ სასწავლ. სასწავლებელში მღვდლის შეღებვა 30 მ. ინდიანს სასწავლო ფულს.

ბ. სტალინის ავტორს ეკითხნა, თუ ჩვენ არ დავგიჯერებდა, საბჭოს თავმჯდომარისათვის ან საქმის მწარმოებელ წევრისათვის და ნამდვილს გაიცვება.

რს ეკითხა? ბ. ჭარბია და მიჭიმე თვითონ ამტკიცებენ, რომ სწავლის უფლებისათვის 30 მ. ვსჯივინებთ და ბავშვებს ვამზადებთ სასწავლებელში შესყვანად. ეს ვერ გაუგიათ ჟურნალ კადრ, რომ სამაგალითო სამრეკლო სკოლის პროგრამას სრულებით სხვაში არა აქვს ბავშვების მომზადება სხვა სასწავლებლებში შესყვანად!..

სრულიად მოკლებულია ჭეშმარიტებას ბ. ავტორის ეს სიტყვებიც: ამავე სკოლასთან, რომელიც დაბეჭდილ განცხადებაში უწერიათ მის დამაჩვენებლათ, სრუპტიციო კურსებიც განსაღებთ სასწავლო სასწავლებლის მღალა კლასებში მოსამზადებლად. ვსაკვირნი, დმერთმანი, ავრე თვალის ახვევა და განსაღებულში შეყვანა იმისთანა წმინდა ორგანოსი, რა-

გორიც არის ვაზეთა და მის შემწობით საზოგადოებისა.

ან გეჭვრათ, რომ ეს მოკონალი იყოს წერილის ავტორისაგან და, თუ მართლ ტყველად მოაწერ, მღვდელად იქნება.

რად უნდა ვსთქვათ უბრალო სიტყვებით კინკლაობაზე? ეს იმათ მიმართულია? ემესაბამება: განცხადებაში სწერათ, რომ უმაღლესის მთავრობის ნება-რთვათ არის ეს სკოლა დაჩსკუბულიო. ეს სიცრუეა. უნდა იყოს: ეზარტიალური მთავრობის ნებართვითაა. ჩვენ ავრე არა ვაპქვს, ვადმოეწერათ კარგად. ჩვენ ვაპქვს: უმაღლესის სასწავლო მთავრობის და სხ. ვინ არ იცის, რა არის სასწავლო მთავრობა და რა არის უმაღლესი სასწავლო. მთავრობა?

ველა ეს სიტყვები უაღვლოდ არის მოკონალი, თუ ვი ფული და საშუალება არის, ამისთანა სკოლის გახსნა მზავლს ადგილას შეუძლია ეპარქიის სამსწავლებლო საბჭოს, რასაკვირვია, ეპარქიის მღვდელ-მთავრის ნებათ და დამტკიცებით. და რა საჭირო იყო ამზად ტლექე განცხადების ბეჭდვა, რომ უმაღლესი სასწავლო მთავრობის ნებათ და კურსთვლით ჭარბია და მიჭიმე სკოლა გახსნათ? ცხადთ სწავლის უფლებისათვის, თუ რატომ არის განცხადებაში დაბეჭდილი: უმაღლესი სასწავლო მთავრობის ნებართვით და სხ.

ესთხოვთ ბატ. ავტორს მასკა(?) აინადოს და თავის ვინაობა გამოაცხადოს. ასრეთ საზოგადო საქმეში წყვილიადმი თავის დაფარვა არ არის მიდებული. ასეთ წერილებს ჭეშმინ დაბეჭდების წერილები და არა საზოგადო საქმეზედ მსჯელობისა და განსჯა-განხილის წერილები.

ვარწმუნებთ ბ. ჭარბიას და მიჭიმეს, რომ წერილის ავტორი არ იმალება, დაბეჭდებას წერილებად ამისთანა წერილები იწოდება, რომელშიაც ყველაფერა მოკონებულია განება. ავტორის წერილის სამართლუ სომ თქვენვე დამტკიცეთ!..

ამ სკოლის გახსნის დროს ჩვენ გვქონდა ის წმ. აზრი, რომელიც გამოიხატება მოცოქულის სიტყვებში: მწესაღით თქვენ შორის სამწესოსა მას ღვთისას, იღვწიდიოთ ნუ იძულებით, არამედ ნებისით და ღვთისთვის: სწავს სამკაცლისა შემინებით, არამედ გულსმოდგინეთ (1 პეტრ. 5, 2).

სად ამბობს აქ მოცოქული პეტრე, რომ სწავლებისათვის უნდათ სამა თუშანა და შეტი გარდასადგინეთო, და ისიც სამძველეს სამავალითო სკოლაშია?

ვსწერთ რა ამას უსახურად ჩვენ წინააღმდეგ დაბეჭდილ სტატიისა, ჩვენ გვახსოვს მხოლოდ სიტყვანი მოცოქულისანი: დაღაბათუ მძაქუჭუ თქვენდა, გარნა რამე შენებულისა მისთვის, არცა გნებულისა, არამედ ამისთვის, რათა გამოხსნდეს მოსწრაფებთა თქვენი სხუნდა მომართ თქვენდა მამართ წინაშე ღვთისა. (2 კორინთ. 7, 12).

გამგენი სკოლისა: { ნიკო ჭარია
ბესარიონ მიქაძე

ღმერთთან ინებას, მაგრამ ძლიერ სხეულებს, რომ მოსწრაფება გამოხსნან მეგრელებსა თქვენდა მომართ, თუ სამ-სამი თუშანი ახადებინეთ იმ სწავლისათვის, რასაც აძლევს სამავალითო სამძველეს სკოლა მოსწავლეებს!..

ღ რ მ გა მ ო ი ც ვ ა ლ ა . *

„მე ვარ მშვენი კეთილი: მწვეთმან კეთილმან სული თვისი დაქსადვის ცხოვართვის“ (იოანე 10—11)*

(გულები ახალგაზდა მღვდლებს).

ესევე რომდენიმე საუკუნომ განელო მას აქეთ, რაც წმ. სახარების სიტყვა მოხვდა ადამიანის გულს და მოაღბო მისი დავობილი, ტანჯვებით დამწვარი წულულები, მაგრამ კეთილი მოძღვრის იდეალი ისევე შეურყეველად შეუტკეველათვე დარჩა ხალხში. ბედნიერი ის ხალხი, რომელსაც ღვთისაგან კეთილი მოძღვარი მოელონება. ისეთი მოძღვარი, რომელიც ელტვის თავის მალბო წოდების დანიშნულებას და

იდეალს: უთანაგონობს, მუდამ გვერდში უდგია თაყვის სამწყსოს, კენესის მისი ტკივილით და ხარობს მისი დღესასწაულით, ნუგეშს აძლევს შეწუხებულს, ამხნეებს სასოწარკვეთილთ, არიგებს წაკიდებულით და სიმართლით აღჭურვილი იცავს დაბნეებულს დამტანჯვლებისაგან. ნუ თუ ამნაირი ბედნიერების მინიკება ხალხის დღესასწაულს და სიხარულს არ შეადგენს?! ეის შეუძლია ამხილოს მოყვანი სახალხით, თავის ჩადენილ ბოროტებაში თუ არა მის მღვდელს, მის სულიერ მოძღვარს?! ეის ვაუშხვებს ადამიანი თავის გულის ნადებს, თავის სულიერ საიდუმლოს, თუ არა თავის მოძღვარს? ეის შეუძლია ისე დაუხლოვდეს ხალხს, გაიყნოს მისი ავი, კარგი, სატირალი და სამხიარულო მხარე თუ არა იმევე მოძღვარს, სოფლის მღვდელს?! ნუ თუ შენ, შეილო, ამ თვისებას ადამიანის ღირსებათ არ სთვლი? აბა მიჩვენე საცერო სამსახურის პირი, რომ ასეთი ნებით, უპირატესობით იყოს აღჭურვილი. ზევით ესთქვი, რომ ჩვენი მოძღვრები ხალხს სცხოვრებენ, მისი საღვამო და გლახის ქობი პირდაპირ შესწერებიან ერთმანეთს, მისი გავირების და დაღონების დამწყურე—თავის თვალებით მხანგელია; მაგრამ, საუბედურათ, დღევანდელ ზოგიერთ ახალგაზდა მღვდლებში იმ სიყვარულს და თანაგონობას სამწყსოსადმი ნაკლებათ ვხედავთ, რომელიც შეადგენს ქრისტეს სარწმუნოების იდეალს. დღევანდელი ჩვენი მოძღვრები იმ კატეგორიას ეკუთვნიან. ერთი მათგანი სულ ახალგაზდაა, ხალხის ცხოვრების სრულებით უვიცნი, გამოუცდენი, ხანდისხან სრულებით გულციენი, რომლებსაც ხალხის სიყვარული სიზმრათაც არ მოლანდებით, რომლებიც ხალხს ისე უყურებენ როგორც თავის საცხოვრებელ სახსარს, თავის სახარებლოთ გასაპარც ცხერებს. ამათ, რაკაციორველია, ხალხიც ისე უყურებს და მათ შორის სიძულელი იბადება; ეს სიძულელი შემდეგში ეკლესიას და მის წესების შესრულებასედაც შესაძნელ კვლას აენს. მეორე კატეგორიას ეკუთვნის, ასეთ წოდებულნი «შერჩენილი» მღვდლები, ე. ი., რომლებიც არც ძველში ურვეიან და არც ახალში; ესენი გარეგნობით სული და გული არიან ხალხისა, შეხედულობით შემწვნი, მრჩველნი და დამრჩველნი არიან მათში, მაგრამ ნამდვილ კი სულ სხვები... ნუ თუ ამგვარ მოძღვრებს ხალხი შეიყვარებს, მათ მოძღვრებას—ქადავებას რაიმე ვაყენა ექმნება სამწყსოზედ? ნუ თუ

* იხ. «ქვეყნის»-ს № 21, 1893 წ.

ასეთი მოძღვრება არის «მწყემსი კეთილი, რომელმან სული თვისი დაწესდეს ცხოვრათათის» (იოან. თ. 10). და არა «სასყიდით დაღვნილი, რომლებიც იხილვენ რა მომავალ წგელს, დაუტენენ ცხოვრით და ილტვიან» (მისივე 12). ნუ თუ ამისთანა მღვდელს ნება აქვს ხალხის საყვედურო სთქვას, რომელიც მას არ ზოგავს და უტკერის საწერელ ფურად. ნუ თუ ამ გვარ მღვდელს სულიერი მამა ეწოდება, რომელიც ნუსხას ადგენს და ავალდებულებს თავის მოძმეს, მოხუცებულ მღვდელს შეუტყველად შეასრულოს?

— რა ნუსხა? რა ნუსხის შეღვანა შეუძლია სოფლის მღვდელს! განა ეგვიპტოსის წამება არ არის ჩვენთვის გაწყვეტია მ. ილარიონმა.

— «მწყემსი» ხომ მოგდის, შეილა! ჰკითხა მ. იოანემ.

— «მწყემსი» კი არა მკადი მიჰიჩს, მამაო, საზოგადოებრივად ჩემს მრევლს და ეკლესიას რას გამოეჩინები, რომ გავხეთები გამოეჩინებო?

— ეს სულ ადვილია, შეილა, თუ სურვილი გქონება შენი ქვეყნის ცხოვრების თვალსუფრის დევნისა—ყველაფერა შეძლებ; ხომ გაგივანია ჩვენი ბუთი გონიერი ანდა „თუ გული გულობს, ქდა ორივე ხელთ იქმნაო“. ეს ხომ ასეა, შეილა, მაგრამ თუ არ წაგვიტახებს, მაშ მე წაგვიტახებ. სთქვა ეს მ. იოანემ, მერე ოთხში ნელ-ნელა ჯოხით შებოკინდა, «მწყემსი»-ს ნომრები ვადაშალა; 1893 წლის მე-8 № ამოიღო, სათვალეები წამოიღდა და დაიწყო: «მამაო ლ! ხომ გაგივანია, რომ რომელ სოფელშიც შევა კაცო, იმ სოფლის წინეყულობას უნდა მივყვ. შენი წინამძღადადი, კარგათ იცი, რომ მკვდრების ანგარიშს აკლად და ცოცხლებს არ ემატებოდა, გამორიცხული აღრიღებე, ამიტომ ეწოდებოდა «ჩურჩუტი». წარმოიდგინეთ, რომ 40 მან. ადგილზედ თუბანს ახდენინებდა, თუბნის ადგილზედ მ მანეთს, 3 მანეთის ადგილზედ მანეთს და ხან ნაკლებსაც... აი ჩემი ჩვეულება ეს არის და იმედია თქვენც მხარს მომცემთ და თანასწორად ეიმოქმედებთ მრევლისაგან მოსახარებელ ანგარიშების დროს, რომ ყახახების სასაცლო არ გავხდეთ. კარგი შეძლებული თავისი ნებით იხდის საორმოცოდ 40 მან. გარდა ერთ თუბან სამოდგრობას და მანეთს ანდერძის ფულისა. საშვალის—ნახევარ საორმოცოდ 20 მ. გარდა სამოდგრო თუბნისა, მღარე—სამოდგრო და ანდერძისა 11 მანეთს და სხვას შეძლებისადაგვარად. ხანდახან გაწირიანებენ, მაგრამ იცოდენ, წარვა მანეთ

ნაკლებ არაინ შემოგბედოს. მთლად ღარბს—8 ან 6 მ., ან უსაშველოდ 3 მანეთი მანც გარდახდენინებ. საგერავინო: დაწყებული 3 მანეთიდან 30 მანეთამდე სათქმელი არ არის, მოწმობას ეჭო თუ აიღებს და იქით მიდის, იმას ნახევარი საგერავინო და თუ აქ იწერს—სრულიად და ასე, იმედია, ერთ მანეთის სასაცლოდ არ უჩვენებთ თავს საზოგადოებისა და ამაში მხარს მომცემთ. თქვენი ა... 1892 წ. აი ამგვარი დღევანელი ზოგიერთი მოძღვრება. ამგვარი მოძღვრების მართებს გულ-მოდგინეთ შეისწავლოს სიბრძნე იესო ძისა ზირაქისა, რომელიც ამბობს: «ცულდს ნუ სწამებ შენს ძმას და მოყვასსა ღმერთს; მგვარბს ნუ გასცელი საუნჯეზედ, ცხნს ნების ძმას ნუ გასცელი ოქროზედ, ყოველს სხვაცელს უყვარს თავისი მხვავისა და ყოველს კაცს უნდა უყვარდეს თავისი მოყვასისა». აი, შეილა, სიბრძნე, რომელსაც უნდა ეწაფებოდეს ახალგაზრდა მოძღვარი. ვიცი, რომ სემინარია ძლიერ ბევრს საგნებს გასწავლისთ, ღვთისმეტყველებაც შეიძლება გონიერად შეისწავლით, მაგრამ ცხოვრების სკოლის შესასწავლად ეს პირველი საფეხურია. ცხოვრების თავისი საღვთისმეტყველო საგნები აქვს, რომლებიც საჭიროებენ თქვენგინე შესწავლას, გაუფხურებობას და განვითარებას, მაგრამ თქვენ ახალგაზრდა მოძღვრები ცხოვრების ხელს გვერდს უყლით და ფონში კი გიჭირთ ვსვლად. დაუახლოვით ხალხს, შეისწავლით მისი ცხოვრების ყოველგვარი მხარე, გააჩინეთ კრიტიკულად, რა საჭიროებას გრძობს სოფელი, რა მომავალი მოკლის მათ მღვდამარეობას, აწვობთ ეს მღვდამარეობა გავხეთების შემწეობით ჩვენ განათლებულ საზოგადოებას და აბა მაშინ ნახეთ, ხალხი და მათი მღვდამარეობა მოგეწონებათ, მგვიჯერდებათ თვინი და პატიოვნიცებთ მოგვყურებათ თქვენც თუ არა? ემადლობ შეკითხის ღმერთის, ჩვენი ქვეყანა თითქმის დღეს ყოველი კუთხით მოგენილია ახალგაზრდა ნასწავლი მღვდლებით, ზოგიერთ მათგანს, საბუნდოვროდ, უმაღლესი სასწავლებელიც დაუმთავრებიათ, უმაღლეს ხარისხამდე ღვთის-მსახურება და ღვთისმეტყველობა შეუსწავლიათ, მაგრამ საუბედუროთ მათგან ნაყოფი ძლიერ ცოტას ეხდებოდ. გარდა ორიოდ პატეცემულ პირებისა, აბა მ-მითითეთ ერთ ახალგაზრდა სემინარიელ მღვდელზე, რომ მისი თაობით ან სოფლის მალაზია გავხსნას, ან ეკლესია აგვს ხალხს, ან რაიმე წერილი დაემტკიცოს ჩვენს ქურონალ-გახუთებას იმ ბელზედ გუგნების მღვდამარეობის შესახებ, რომელთაც მუდამ გვერდში უდგია და ერთათ ცხოვრებს. აბა გადავლეთ თვალი ერთად ერთ სასულ, გავხეთს და რა წერილებს ნახათ ჩვენ ახალგაზრდა ნასწავლ მღვდლებისაგან გამოგახუნდოს! თითქო ერთ მანეთისაგან გაღწერესო, იწერებთან: „მ. რედაქტორო! უმორჩილესად გთხოვთ თქვენის ქურნალის

„მეწყემსი“-ს საშუალებით მადლობა გამოუცხადოთ იმ პირთ, რომელთაც რწმუნებულ ჩემდადო კ—ის წმ. გიორგის ეკლესიას შემოსწირეს შემდეგი საეკლესიო ნივთები. (ქვევით ჩამოათვლილია ნივთების სახელები).

სოფ. კ—ის წმ. გიორგის ეკლ. მღვ. მ. ა. ზ—უილი.

ნუ თუ ამის მეტს მასალას გაზეითის სტატისტიკის არ აძლევს სოფელი ნასწავლ მოძღვარს? ნუ თუ ხალხში არაფერი მოიპოვება ისეთი, რომ საზოგადოების ყურადღება მიიქცოს? როგორ არა, მაგრამ ისევე ის გამოურყვეველი მიზეზი ეჩხირება გზაში, რომელსაც ცხოვრების შეუსწავლელობას ეძახიან.

ამას თავი დაეანებოთ, ავიღოთ, თუ გინდა, ის წმიდა და მრავალ მნიშვნელოვანი საქმე, რომელსაც სახალხო განათლებას უწოდებენ. დიდი ხანი არ არის, რაც ჩვენ მღვდლებს მიუციათ ნება ყოველ, ცოტაოდენ, შეძლებულ ეკლესიებთან სამწველო სკოლები გაეხსნათ და პირველი ელემენტარული წვდობიერი განათლება მიუფინათ თავიანთ სამყაროში. ახლა აქ ნანგ, შეიშო, რა გულციობას, სიზარმაცეს და ამ მძიმე საქმის დაუფასებლობის უნაჩს იჩინენ ახალგაზდა მღვდლები. მის მაგიერ, რომ პულამ თვალყური აღდგონ სკოლაში სწავლის მსვლელობას, ანუეონ უყუთეს უადვილეი მეთოდო და ამ დროს ჰედაგოგიური მოსაზრებანი თვანიან მასწავლებელს—ისინი ზოგან მტრებთო ვადაკიდებიან ერთმანეთს და ან თთვეში ერთხელო თუ ნახავს სკოლა თავის მზარუნეელს, თავის წინამძღვარს სოფლის მღვდელს. მთელი წლობით საბარალო სკოლა ვიდაც უყუც; თავის საქმის არ მცოდნე მასწავლებლის ხელშია. მასწავლებელია სკოლის სულის ჩამდგმელი, მასწავლებელზედ არის დამოკიდებული ასეთი თუ ისეთი მიმართულების მიცემა სკოლისა. მასწავლებლის შემწყობით სკოლას შეუძლია მხურვალე სიყვარული აღზრას ხალხში ეკლესიისადმი, სწავლა-მეცნიერებისადმი და ყოველ გვარ კეთილ წარმატებისადმი. განიერად მოწყობილ სკოლასაც ბევრი სარგებლობის მოტანა შეუძლია, მაგრამ ჩვენი სამრეელო სკოლები ამაგებს ჯერ რევიანად კიდევ ვერ ასრულებენ. ვერ ასრულებენ მით უმეტეს, რომ სამრეელო სკოლების მასწავლებლები უმეტეს ნაწილთა მოუძახდელებნი, განუფითარებლები არიან და თეთოთნაც ახალგაზდა მღვდლები კი ნაკლებ მონაწილეობას ღებულაბენ სწავლებაში. ამით სკოლის შემხედვარე სამყაროს გული უტყდება სკოლაზედ და უკმაყოფილოს ამ გვარის სწავლებისაგან, მიჰყავს უკანე თავისი შეილი.

თოფ. ხესკიკაძე.

(დასასრული შემდეგ №-ში)

ახალი ამბები და შენიშვნები.

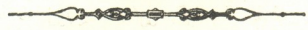
დღის ამბით მიეგება ჩვენი სამღვდლოება იმ სასიხარულო ამბებს, რომ სამღვდლოებას დაენიშნება ნიდაგი ჯამაგირი ხაზინიამ. ამ მიზნით ყოველს წელიწადს იქმნება ვადადებული 250,000 მანეთიო. ამ წელში გამოსულა ხაზინიდან 250,000 მანეთი. უკვე გაუნაწილებითა და ჩვენს საექსარხოსოს წილად ხთომია ხეთ ეპარქიაში 1200 მანეთამდე, ასე რომ, თანასწორად თუ ვაჰყვებს, თითო ეპარქიას შეხედება 240 მან. ჯერეთ ნამდვილათ შეტყობილი არ არის, ვის დაენიშნა ეს 1200 მან. ამ საექსარხოსოში ახალ ვახსნილ შტატის ეკლესიის შტატებს, თუ იმ კრებულთა, რომელნიც არ იღებდენ არავითარ ჯამაგირს.

* *

სახსრის საბლაოჩინო მახრაში სამღვდლოებას არქიტრის მთავედ გზის ვასაყენად თითოეულს მღვდელს შეუწირავს მ მ. და მედაეთნეთა 1 მ.,—მთელს ეპარქიაში მაინარად თითქმის შეიკრიბება 2000 მანეთი.

* *

წელს მთელს ქუთაისის ვუბერნიოში და ვანსაკუთრებთ შორაპნის მახრაში დიდი მოუსვლობა იყო, რაისა ვამო ხალხს დიდი შიმშილი მოვლის. ამ უბედურებას როგორც იქნებოდა გაუძლებდენ შორაპნის მახრის მკვიდრნი, რომელთაც კი შემოსავალი ჰქონდათ შაერს ქვის ზიდეთ ჭიათურიდგან ყვირილამდე, მაგრამ ეს შემოსავალი მოცხოვრით მათ ყვირილამდე ჭიათურამდე რკინის გზის ვაყენით. გარდა ამისა ზოგან შორაპნის მახრაში გავრცელებულია საქონლის ჭირი, და კაცი არ არის, რომ ხალხის უბედურებას ყურადღება მიაქციოს. საჭიროა, რომ ამ მახრაში ვაიგუზენას ბეთალი, რომ ხალხს რაიმე შემწეობა აღმოუჩინოს.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობაში სარწმუნოებასა და კეთილ-ზნეობაზედ.

მშობლების კეთილი ცხოვრება საუკეთესო სამკვიდრებელია შვილთათვის.

(სიტყვა წმ. მართალთა იოაკიმე და ანნას დღესასწ. დღეს)

დღეს დღეს წმიდა ეკლესია დღესასწაულობს ყოვლად წმ. ქალწულის მარიამის წმ. მშობლების—მართალთა იოაკიმეს და ანნას ხსენებას, ამ დღესასწაულობის დროს, ალბად, თითოეული ჩვენგანი იდგენს თვალწინ და ფეკრობს, თუ რა ბედნიერანი იყვენენ ეს ღირსეულად დიდებულნი მეუღლენი, რომელთაც შევიძინათ ამისთანა ქემშარბიჯად სანატრელი ქალი!

მზგავსი ბედნიერება ხვედრია, ძმანო, ყველა მშობელთა, რომელთაც სურსთ, რომ მათი შვილები იქნენ ნამდვილ ბედნიერნი და ნეტარნი. ღვთის სიბრძნის სატყვისაებრ, უბედნიერესი სამკვიდრო შვილთათვის არის მშობელთა კეთილი და მართალი ცხოვრება, და ამიტომ უმთავრესი მოვალეობაა მშობელთა, რომელთაც სურსთ ბედნიერება თავიანთ შვილთათვის, თვითონ იცხოვრონ კეთილად და ღვთის კობაძლეულებით, როგორც სცხოვრებდნენ მართალნი მშობელნი წმ. ქალწულისა.

მართალია, სულ სხვას გვამცნებს ჩვენი ამოაწუთი სოფლის სიბრძნე. თუ სიმართლით იცხოვრებ, ამბობს იგი, ძლიერ ცოტას შეიძენ; რა დარჩებათ ჩვენს შვილებს? ყოველის მხრით უნდა ვცადო, რომ შვილებისათვის შეიძინო დიდი სამდიდრე, მათ უნდა დაუტოვო ბევრი სახლები და მიწა. მხოლოდ მაშინ იქნებიან ისინი ბედნიერნი და უზარუნველნი მთელს თავს სიცოცხლეში, სიმართლით თუ იცხოვრებ, ბევრს ვერაფერ დაღებას შეიძენ, ვერ მიადრწე იმ სახელო-

ვანი კაცების დიდებამდე, რომელთა სახელები ბრწყინავენ სხვა და სხვა ორდენებით, და რომელნიც სარგებლობენ ჩამომავლობითი და გვარეულობითი უპირატესობით; რითი უნდა ვაირჩინე მართალი კაცის შვილები უბრალო და მცირე პირთა აუარებელი შვილებისაგან? და რა პატივი ექნებათ მათ თავიანთ მოძმეთა შორის? სულ სხვა იქნება, თუ მოვიპოვებთ უმაღლეს პატივისცემას, გავამშვენებთ ჩვენს სახელს ბრწყინვალე ტიტულით, რომ ჩვენმა შვილებმა თავი იქონ თავიანთი ჩამომავლობით, თავი იქონ თავიანთი მამების და წინაპართა სახელებით. მაშინ ისინი მონიშნებენ პატივისცემას და დიდებას. როცა სიმართლით სცხოვრობ, არ შეიძლება არ შეიძინო მტრებით და არა კეთილისმყოფელნი, რომელნიც შემდეგ შენს შვილებსაც შეიძულებენ; რა ბედნიერნი იქნებიან მართალი კაცის შვილები, რომელნიც გარემოცულნი იქნებიან მტრებით და მოძულეთაგან? საქმე ის არის, რომ რაიმე გზით დაიმსახურო ძლიერი კაცების ყურადღება. მაშინ ჩვენი შვილებიც ამ ძლიერი კაცების მფარველობას ქვეშე იქნებიან და მათი მოწყალებით ბედნიერად იცხოვრებენ.

აი ასე გვამცნებს ჩვენი ამა ქვეყნიური ცხოვრების სიბრძნე. ხალა ცრუ აჩაან მენი ატანთა, სსსწარათა მით ზედა სიტყვისათა (ფსალ. 69, 10), მაგრამ განა ყოველთვის ავიტოვებდებო ხოლმე ეს, ერთის შეხედვით, საფუძელიანი ანგარიშები ამა ქვეყნიური სიბრძნისა? არა, უფრო ხშირად სულ წინააღმდეგ ვხედავთ. უკანონოთ შეძენილი სიმდიდრე დიდებანს არ შერჩება ხოლმე უკანონოდ შემძენელი კაცის შვილებს და მემკვიდრეებს. ხშირად მოხდება, რომ, სიტყვისაებრ წინასწარმეტყველისა, სხვანი შესწამენ ნაშრომს მისსა; ხოლო მათი მემკვიდრენი დარჩებიან საწყალებად. გახანა მასიად ჭშოფათებს კაცი, ამბობს სიტყვა, ღვთისა, რავეთუ იუნჯებს, და არა უწყის, ვის შეუყვამოს იგი (ფსალ. 38, 7). მართალი არიან ისინი, რომელნიც ამტკიცებენ, რომ მკვიდრულად სიმდიდრის მოხმარება შეუძლია მხოლოდ მასს, ვინც იძენს მას თავისი საკუთარი შრომით, და არა ის, ვისაც ეძლევა სიმდიდრე უბრალოდ და უშრომლოდ. რამდენი მემკვიდრეები გამოაუცვლია ზოგაერთი ერთ დროს მლიდარი კაცების დიდს საღვთამებს? დღეს კი ამ სახელების აღმშენებელთა სახელობა შვილები და მემკვიდრენი უსახლოკაროდ დაეხეტებიან და არ იციან, სად შეიფარონ თავი. და

განა უპატიოსნოდ შეძენილი დიდება სამარცხვინო
 ლაქად არ ედებათ უმართლოდ გამდიდრებულ შეი-
 ლებს და მემკვიდრეებს? ასეთი კაცების შეილები
 პატივისცემის მაგიერ ყველასაგან ზიზღით იხსენიებიან.
 განა ცოტაა იყენენ დიდებულნი და ქებულნი, რომ-
 მელთა? დიდი სახელი ჰქონდათ მოაზობელნი ქვეყნის
 თვალში, მაგრამ მათი ხსენება მათთან ერთად მოის-
 პოა. თუ მართალი ცხოვრებით შეგვიძლია ავიტეროთ
 ჩვენ ზოგიერთი ბოროტნი და ზნეობით დაცემულნი
 პირნი, განა უკანონო ცხოვრებით კი კვი სახელს
 დაესტვენთ კეთილი და პატიოსანი კაცების თვალში?
 ბევრი ცუდი ხსენება აქვს არა მარტო უსჯულოდ და
 უკანონო მოქმედ კაცს, არამედ მის შთამომავლო-
 ბებსაც? რამდენ მწარე საყვედურს და საჩივარს ისმენენ
 თავის ყურით უსამართლო კაცის შეილნი და მემკ-
 ვიდრენი? უსამართლო კაცის ხსენება მისი შეილები-
 სათვის არასოდეს სანუგეშო არ არის, პირიქით ყო-
 ველი მათი ხსენება მათ მემკვიდრეთათვის არის დასჯა
 და სამწუხარო. აგრეთვე ძლიერი კაცების მფარვე-
 ლობა განა დიდხანს გაჰყვება ფარისეველის და ლა-
 ქუცა კაცების შეილებს! ნუ ესჯათ, ამბობს სიტყვა
 ლეთისა, მთავრანა მეთა კატასა, რამქალა თანა რას
 რას ცხოვრება, გამოყვიდის სული მისა, და მიაქცის
 მუწეუ მიწად მისად; მას დღესა მისა წარწყმდიან ყო-
 ველნი ზრახვანი მისნი (უხავს. 147, 3—4), ხალა
 მისთან გაქცრებას ყოველი იმედი, რაიბ მისწედ
 ჰქონდათ.

უმჯობესი და საიმედო სამკვიდრებელი შეილ-
 თათვის არის მათი მშობლების უცოდველი, მართალი
 და კეთილი ცხოვრება. ეს სამკვიდრებელი მტკიცე
 და საიმედო ყოველივე სიმდიდრეზე, უმეირფასესია
 ყოველივე დიდებზე და ტიტულებზე, და უძლიერეს-
 სია ამა ქვეყნის ძლიერი კაცების მფარველობაზედ.

ვიცნ სცხოვრობს სამართლიანად, ვაღს ყოველთა
 მტრებათა სამართლიან უფლისათა უბიწოდ (ლუკ. 1, 6),
 პირველად ამისთანა კაცზე სუფევს კურთხევა
 ლეთისა, რომელიც ვადავა მის შთამომავლობაზედაც
 ნათესავთი ნათესავდამდე. სცხოვრებდა აზრამი ლეთის
 ნებისამებრ და არა თუ მისი მახლობელნი, არამედ
 შორებელნი მისი შთამომავალიც ბედნიერად სცხო-
 რობდნენ იმ ლეთის კურთხეთის მადლით, რომელიც
 სულელად მათ წინაპარზე. მოიხევე და დავითმა ლეთის
 კურთხევა, — და მისი შთამომავლიც (თუმცა ზოგი
 მათგანიც უსჯულონი იუნენ), მემკვიდრეობით მე-

ფობდნენ მის ტახტზე, როგორც ეს აღთქმული ჰქონ-
 და დავითს ლეთისაგან. უსჯულო საული შთავლდა
 ლეთის კურთხევას, — და მისი შთამომავლობა სილა-
 რომში ჩავარდა და მოკლეს ხანში სრულიად ამოწყ-
 და. შეიძლება ჩვენ შორისაც არიან მრავალნი, რომ-
 მელნიც ბედნიერად სცხოვრებენ არა მათი მშობლე-
 ბისაგან დატოვებული სიმდიდრით და ძლიერი პირე-
 ბის მფარველობის წყალობით, არამედ თავიანთი
 კეთილ-მორწმუნე მშობლების ღოკით და კურთხე-
 ვით! ასე დიდი და საქირაო, ასე კეთილსამიედო და
 მტკიცეა ამა ქვეყნიური დღევითლობისათვის ლეთის
 კურთხევა, რომელიც სუფევს კეთილ მორწმუნე და
 მართალ კაცთა ზედა! იგი შეადგენს ქემშარტს ბე-
 დნიერების მათ შეილთა და შთამომავლობათათვის.
 ნათესავი მართლთა გურთხეულ იქნების, ამბობს სიტ-
 ყვა უფლისა.

ვიცნ სამართლიანად სცხოვრობს, ის არა თუ
 არავის არ აწყენინებს, პირიქით ყველას კეთილს
 უშეშებს; იგი სარგებლობს თვით თავის მტერთათვის,
 ასეთი კაცი თავის შემდეგ სტოვებს კეთილს სახელს
 და კეთილს დიდებას, ყველას გული მოგებულთ
 რჩება. ასეთი კაცის შთამომავლობა ყოველთვის მო-
 იაოვებს მფარველობას და შეწყენას. მამის კეთილი
 სახელი არის მისი შეილებსათვის საუცუროსო დროში,
 რომ ყოველმა კაცმა ასეთი კაცის შეილებს მფარვე-
 ლობა გაუწვიოს. ასეთი კაცის შეილები მათი მამის
 კეთილი სახელის წყალობით ყოველგან იძენენ მე-
 გობრებს და მფარველებს. კიდევ რომ გაუწინდეს
 მართალ კაცს მტრები, მათი მტრობა ისპობა ამ კე-
 თილი კაცის სიკვდილის შემდეგ, არ შეიძლება, რომ
 ამ მტრებმაც არ შეიგონ ბოლოს, რომ უმართლოთ
 სძადათ მათ მართალი კაცი, რომ უმართებულოთ
 და უკანონოდ სდენდინდენ და აწუხებდნენ მას სი-
 ცოცხლეში, ისინი თუ ბოროტს უშეგობდნენ
 ამ მართალ კაცს, მაგრამ იგი ბოროტის მაგიერ სი-
 კეთეს უშეგობდა მათ, ნუ თუ სინიდისი არ შთა-
 განებს მათ, რომ ამ კეთილი კაცის შეილებს მაინც
 რაიმე სიკეთე გაუწვიან? ამ სახით მართალი კაცის
 შეილები არა თუ მათი მამების მეგობრებსა და
 მფარველებში მოიაზოვებენ მეგობრებს და შემწეთ,
 არამედ ასეთივე მეგობრებს და კეთილისმყოფელთ
 იძენენ თავის მამის მტერთა და შურის მიძებელთა
 შორისაც.

ვიცნ უცოდველად სცხოვრობს თავის სიცოცხ-

ღეში, იგი სცხოვრობს შრომით, ზოგიერად და თავდაჭერით. თუმცა ასეთ კაცს არ გააჩნია დიდი სიმდიდრე, ნაკელად იგი ყოველივერში კმაყოფილია; მისთვის საჭირო არ არის სხვა და სხვა გადაჭარბებული ცხოვრების ზოგიერთ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილება, იგი კმაყოფილია მით, რაცა მისკა მასს ღმერთმა და რითაც აკურთხა იგი უფალმა. ასეთი კაცი თავის შეილებსაც პატარაობიდანვე აჩვენებს შრომას და მომჭინებობას, პატარაობიდანვე ასწავლის თავის შეილებს, რათა იგინი კმაყოფილნი იქნნენ მით, რასაც ანიჭებს მათ უფალი. ამისთანა ბავშვები არას დროს უბედურნი და ბედის მომდურაენი არ იქნებიან; ეინაიდან ქვეშაირიტი ბედნიერება კაცისა თვითონ მასშია, მის გულშია. რაც გინდა აუარებელი სიმდიდრე მისკეთ ვეცხლის მოყვარე და ხარბ კაცს, ის მაინც არ დაკმაყოფილდება და მაინც მუდამ იზფოთებს, რომ უფრო მომეტებული სიმდიდრე შეიძინოს და ამიტომ მუდამ უბედურია, ეინაიდან ვერასოდეს ვერ იძენს იმას, რაც სურს. რაც უნდა პატივით და დიდებით აღაესთ თავმოყვარე კაცი, იმას ყოველივე ეს მტირედ მიაჩნია და მუდამ უფროს თვალთ უცქერის იმაზე უფრო დაწინაურებულს და დაჯილდოებულ პირთ, იგი მუდამ უკმაყოფილოა, რადგან მას არ უსრულდება მისი უახრო ფიქრი და ვერ კმაყოფილდება მისი აღვირ ახსნილი ნატრა და სურვილი. «სახუფეველი ღეთისა თქვენ შორის არს», იტყვის უფალი. «ეძიებდით პირველად სასუფეველსა ღმრთისასა და სიმათლესა მისსა, და ესე ყოველი შეგეძინოს თქვენ» (მათ. 6, 33).

ენც თვითონ სცხოვრებს კეთილად და ღეთის შიშსა შინა, იგი თავის შეილებსაც ასწავლის ამგვარ ცხოვრებას. ხოლო კეთილი და ღეთის მოშიში შეილი ყოველთვის ბედნიერი იქნება, კიდევ რომ მამამ დიდი ქონება არ დაუტევოს, ხოლო ბიწიერს და გარეწარს შეილს მამის დიდი ქონებაც ვერას მოემაზრება. «კეთილ მსახურება», აშობს მოციქული, ყოველივერში სასარგებლოა, რადგან ასეთ ცხოვრებას მოსდევს როგორც ამ ქვეყნად ისე იმ

სოფელში კეთილი ცხოვრება. აი ამისათვის წმიდა დავითი ვერაწმუნებს, რომ მას მის ხანგრძლივი ცხოვრების დროს არ უნახავს, რომ კეთილი ღეთის მოსახეი კაცის შთამომავლობა სიღარიბეში ჩავარდნილიყოს. «ყრმა ვიყე და დაღებდითა, და არა ეინილღე მართალი დაღებულ, არცა თესლი მისი მოხოველ პურისა. მარადღე მსწყალოს და აეახსნებს მართალი და ნათესავი მისი კურთხეულ იყოს» (ფს. 36, 25, 26). ყოველად წმიდა ღეთის-მშობლის მარიამის მშობლებს არავითარიმე სიმდიდრე არ გააჩნდათ და არც შეილისთვის დაუტოვებიათ რაიმე სამკედრებელი; პირიქით, რაცა თავის საში წლის ქალი მიყვანეს ღეთის ტაძარში, შესწირეს უფალს, თვითონ მალე დაიხოცნენ, და თავის ქალი ობლად დასტოვეს, მას ქვეყანაზე არაიენ გააჩნდა მიხედველი, მაგრამ ღეთის ტაძრის და უფლის საფარველსა ქვეშე იმყოფებოდა იგი. ნაკელად სიმდიდრისა მშობლებმა დაუტოვეს თავის ქალს ცხოველი სული კეთილ-მსახურებისა, რითაც პატარაობიდანვე აღესილი იყო მასი გული, რომელიც ვახდა სვეტაკი და წმიდა ტაძარი ღეთის მადლისა; ქალს დაუტოვეს სიყვარული ღეთის სჯულისა და სიტყვისადმი, რითაც იზრდებოდა მისი სული, როგორც ცოური მანნით; დაუტოვეს მავალითი თავისა უბეწო, კეთილმსახურებითი და ღეთის შიში ცხოვრებისა, რომელიც იყო წმ. მარიამისათვის კეთილი გზის მაჩვენებელი. მათ მიანდევს თავის ქალი უფალს, ხოლო უფალია აღირჩია იგი თავის დედად. რომელ ქვეყნიურ სიმდიდრეს შეეძლო ისე ბედნიერ ვყო იგი და გავახდა სამუდამოდ უნეტარესად!

რა კარგი იქნებოდა, რომ თითოეული ჩვენგანი ეცდებოდეს იცხოვროს კეთილად და კმაყოფილებით, რომ ამათ დავამტკიცოთ ჩვენი სიყვარული ჩვენი შეილებსადმი და სურვილი, რომ ჩვენი შეილები შეიქნნენ ბედნიერი თავიანთ ცხოვრებაში, მხოლოდ მაშინ ეიქნებოდით ბედნიერი ჩვენც და ჩვენი შეილებიც! ამინ.

მიიღება ხელის-მოწერა 1894 წლისათვის ორ კვირულ ვაგონებათა ჩართულს

„მწევესზე“

რუსულ «ПАСТЫРЬ»-ზედ

მიზანი და დანიშნულება გაზეთისა: 1) შეატყობინოს სამღვდლო და საერო წოდებას ყველა განკარგულება და მოქმედება უმაღლესთა სასულიერო და საერო მართებლობათა, კონსისტორიათა და მღვდელ-მთავართა; 2) გაავრცელოს ქართველ სასულიერო წოდებაში და ხალხში სალიტერატურო სწავლა და ცოდნა საეკლესიო და საზოგადოებრივი ცხოვრების კითხვათა შესახებ; 3) გაავრცელოს საქართველოს სამღვდლო და საერო წოდებაში სწავლბ და მეცნიერება ქრისტიანობრივი კეთილ ზნეობისა და სარწმუნოებისა და 4) აუხსნას და განუმარტოს სამღვდლო და საეკლესიო მოსამახურე პირთა ზოგიერთი საქეო კითხვები, რომელთა ცოდნა მიუცილებელ საჭიროებას შეადგენს მათთვის მკიცხვლ მათი მოვლეობის აღსრულებისათვის.

მიზანი და დანიშნულება რუსული გამოცემისა შემოხსენებულის პროგრამის აღსრულების გარდა არის—1) შეატყობინოს რუსეთის სასულიერო და საერო წოდებას შინაარსი შესანიშნავ და საინტერესო მწევესზე-ში დაბეჭდილ სტატიებისა; 2) გააცნოს რუსეთის სასულიერო და საერო წოდებას საქართველო, ეს დაშორებული კუთხე რუსეთის იმპერიისა და საქართველოს სასულიერო და საერო წოდება ქართული გამოცემის საშუალებით გააცნოს რუსეთის სასულიერო მწერლობას და ხალხის ცხოვრებას.

ფასი ქუჩნალინა:
 12 თეთი მწევესი) 5 მ., 6 თეთი მწევესი) 3 მ.
 — ,, ორივე გამოცემა) — ,, ორივე გამოცემა 4 მ.
 — ,, რუსული ,, 3 მ., — ,, რუსული ,, 2 მ.
 სოფლის მსწავლებელთ მწევესი) დათმობათ მთელის წლით სამ მ ა ნ ე თ ა დ .

რედაქცია აქვს კანტორები: ქუთაისში ხანანაშვილების სახლებში და ფეინდლანში რედაქტორის საკუთარ სახლებში.

გაზეთზე ხელის-მოწერა შეიძლება როგორც ფეინდლანში, აგრეთვე ქუთაისშიც.

გარევე მცხოვრებთა ტურნალის დაბარება შეუძლიათ ამ აღრისით: Въ Квирлии, въ редакцію журналов „МЦКЕМСИ“ и «ПАСТЫРЬ».

«მწევესი»-ს ხელის მომწერლებს სასწუქსად 1894 წელში დაერიგებათ მოზრდილი მხატვრებათა მამარ მამისა.

მხატვრობა წარმოადგენს იმ დროს, როდესაც შოთა რუსთველი მიართმევს თამარს თავის უკვდავ პოემას ეფთხის ტყაოსანს. ამ მხატვრობაზე იქმნება დახატული თეთი შოთა რუსთველი და თამარის მსლებლები იმ დროის ტან-საცმელში.

სამეცნიერო და სალიტერატურო ნახატებიანი გაზეთი

„კვალში“

გამოვა 1894 წლიდან ყოველ კვირაში ერთხელ ერთდღან სამ თაბახამდის იმავე პროგრამით.

რედაქცია ყოველ ღონისძიებას ხმარობს გაუმჯობესოს შინაარსი და სახე გაზეთისა. ამ განზრახვით მან დაიბარა პეტერბურლიდან შრავალი საუკეთესო ცინკზე და საილენძე მოჭრილი მხატვრობა.

წლიურად ეღირება გაუზზაენელად შეიდი მანეთი, ხოლო გაუზზაენით 8 მან. ნახევარის წლისა გაუზზაენელად სამი მან. და ათი შაური, გაუზზაენით ოთხი მანეთი; სამი თვისა გაუზზაენელად ორი მან. გაუზზაენით სამი მან. თითო ნომერი აახათ.

ხელის მოწერა მიადება

ტფილისში არწუნისხეულ ქარვასლის ქართულ სახლობო სამკითხველოში და წყენა-კითხვის საზოგადოების კანცლოარიაში, ქალაქს გარევე ხელის მომწერნი უნდა მიიქცენ «კვალის» რედაქციაში Тифлисе, Редакция «КВАЛИ».

რედაქტორი-გამომცემელი ან. თ-წყნოშვილისა

1894 წლის იანვრიდან

გამოვა ყოველ თვეური ქართული ჟურნალი

„მობაშე“

შემდგენის პროგრამით:

I სიტყვა-გაზმულა მწერლობა ორიგინალი და ნათარგმნი რუსულიდან და უცხო ენებიდან: რომანები, მოთხრობები, ამბები, ლექსები, პოემები, დრამატული თხზულებანი და სახალხო სიტყვიერების ნაწარმოები.

II ისტორია, გეოგრაფია, არქეოლოგია, ბიოგრაფია შესანიშნავი კაცებისა, საერო მეურნეობა, მართლ-მსაჯულება, შესანიშნავი სამსჯავრო პროცესები

III სასოფლო მეურნეობა: სასოფლო მეურნეობისა და მრეწველობის შესახებ სტატიები და კორესპონდენციები.

IV კრატავა და ბაბლიკანაჟია ქართულის, რუსულისა და უცხოეთის სალიტერატურო და სამეცნიერო თხზულებათა შესახებ.

V ქრონიკა: ახალი ამბები შინაურის და უცხო ქვეყნების ცხოვრებიდან.

VI სწავლა.

VII განცხადება.

შანი ქურნალინა გაზაზნენით:

ერთის წლით—10 მან., ექვსის თვით—6 მანეთი, სამის თვით 4 მანეთი.

ჟურნალში მონაწილეობას მიიღებენ:

აკაკი, ნ. ავალიშვილი, არავეისპირელი, (ფსევდონიმი), ი. ბაქრაძე, კოტე ბაქრაძე, ბაჩანა (ფსევდონიმი) ეკ. ვაბაშვილისა, ი. გოგებაშვილი, დანიავო (ფსევდონიმი), დუტუ მგერელი (ფსევდონიმი), დიმიტრი ერისთავი, იაჟა-ფშაველა (ფსევდონიმი), გრ. გოლსკი, თავისუფალი სენი (ფსევდონიმი), ექ. თაყაიშვილი, გ. იოსელიანი, დ. კარიჭაშვილი, კირ. ლორთქიფანიძე, გ. მაიაშვილი (ფსევდონიმი), პროფესორი ნ. მარტი, სოფრომ მგალობლიშვილი, მე-

ვლე (ფსევდონიმი), მელანია (ფსევდონიმი), პროფესორი პ. მელიქიშვილი, ი. მესხი, ნ. მივარდელი-შვილი, შიო შილიშვილი (ფსევდონიმი), ა. ნანჭიშვილი, ი. ნიკოლაიშვილი, ნიკო ნიკოლაძე, ე. ნინო-შვილი (ფსევდონიმი), მინო ოპრელიანისა, თ. რაზიკაშვილი, გ. საბაგლიშვილი, პ. უმიკაშვილი, ნ. ურბნელი (ფსევდონიმი), ილია ფერაძე, ა. ფრონელი (ფსევდონიმი), ან. ფურცელაძე, ს. ლოლობერიძე, მ. ყაფიანი, ს. ყიფიანი, გრ. ყიფშიძე, ი. ჩიქოვანი, ცახელი (ფსევდონიმი), ანასტასია წერეთლისა, გ. წერეთელი, ილია ჭავჭავაძე, ალ. ჭიჭინაძე, ალ. ხაბანაშვილი, მ. ხელთუფლიშვილი, ილია ხონელი (ფსევდონიმი), ნ. ხუდადოვი, ს. ხუნდაძე, ა. ჯაბაღარი, ი. ჯაბაღარი, მ. ჯანაშვილი და სხვანი.

ხელის მაწერა მიიღება თვით რედაქციაში, რომელსაც უნდა მიმართოს შემდგენის აღრესით:

Въ Тифлисъ. Въ редакцію грузинскаго журнала «МОАМБЭ».

ჟურნალში დასაბუჯდა წერალება და სტატიები რედაქციის სახელობაზე უნდა გამოაკზანოს. მიღებული ხელნაწერება, თუ საჭიროება მოითხოვს, ან შექოცებული და ან შესწორებული იქნება. ხელნაწერები, რომელნიც არ დაიქვლება, მარტანგება რედაქციაში უნდა მოკითხონ ერთის თოვის განმავლობაში; მეგრე კეკაღარ მოსთხოვენ რედაქციას. ანაკითარ მაწერ-მოწერას დაუბუჯდელ ხელნაწერების შესახებ რედაქცია ანა ჭკას-რულობს.

პირისპირ მოლაპარაკება რედაქციასთან შეიძლება ყოველ დღე, კვირა უქმეებს გარდა, პირველ საათიდან სამ საათამდის ნაშუადღევს.

რედაქცია იმყოფება ლორის-მელიქიევის ქუჩაზედ, № 13. აღრესი ტელეგრაფებისათვის: Тифлисъ, редакція «МОАМБЭ».

რედაქტორი გამომცემელი
ალექსანდრე ჭყონია ნიკოლოზ ლილიყორიძე.

(3—2)

შინაარსი: ვისი ბრალია, რომ ჩვენი ხალხის უმეტესობა კიდევ ვერ გადაიქცა სხვა და სხვა ამაო და მანვე ჩვეულებათა აღსრულებას გარდაცვალებულგან მოხსენების საქმეში?—ქართლ-კახეთის მიუღი ეპარქიის სამღვდლოების დუქატების კრებისა გამო ქალაქ თბილისში.—მღვდლოცის ისტორიიდან.—პასუხად უსახელო წერილის ავტორს.—დრო გამოიცვალა.—ახალი ამბები და შინაშენები.—შობალების კეთილი ცნობრება საუფუფოს სამკვიდრებელთა შვილობილის.—განცხადება.

რედაქტორი და გამომცემელი დეკ. დ. ლამბაშიძე. *Доз. цензурою. Кутаисъ, 29 Ноября 1893 г.*
Типография редакціи (И. Д. Гамбашидзе) Въ Кутаисѣ, помѣш. въ д. бр. Ханаповыхъ на Нѣмецкой ул.